

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnak.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Jóslat.

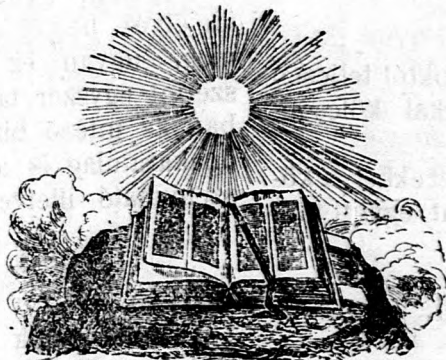
Én hiszek a világba,
Én hiszek a jövőbe,
A szeretet hatalmát,
A jószág diadalmát
Hiszem és hirdetem előre!

Lesz még idő, mikor majd
Az embersziv belátja ;
Hogy gyűlölködni vétek ;
Hogy szeretet az élet,
Hogy ez az ő igaz világa!

... Oh, majd ha ez az eszmény
Ül egyszer diadalmat,
Pedig meg lesz, tudom jól,
Az én haló poromból
Virágok és rózsák fakadnak!

(Temesvár.)

Szabolcska Mihály.



„Az Országos Protestáns Szövetség” alapszabálytervezete.

I. Az egyesület címe és székhelye, célja és munkaköre.

1. §.

Az egyesület címe: „Országos Protestáns Szövetség.” Székhelye: Budapest.

2. §.

Az országos protestáns szövetség célja: ezyháztársadalmi és egyházpolitikai érintkezést teremteni a protestáns egyházak között. Az egyháztársadalmi munka együttes felkarolása által a protestáns egyházi élet valláserkölcsei és anyagi felvirágoztatása, a protestáns öntudat ébresztése, fejlesztése és terjesztése, az egyházak socialis tevékenységének irányítása. Az egyetemes felvilágosodás és nemzeti haladás nagy érdekeinek előmozdítása s e végett egy protestáns tudomány-egyetem létesítése, munkálása továbbá a reformáció negyed százados emlékűnének méltó előkészítése és rendezése.

3. §.

E célok elérése végett a szövetség évenként nagy gyűlést tart, melyen főképen egyháztársadalmi és egyházpolitikai kérdésekben állást foglal, felolvasásokat, előadásokat tart. A közgyűlésen kívül a szövetség emberbaráti intézmények létesítése, továbbá a sajtó és irodalom útján munkálja céljait; e végből egyesületi lapot vagy folyóiratot létesít, pályadíjakat tűz ki s általában felhasználja a toll és szó hatalmát kitűzött céljának elérésére.

II. A szövetség viszonya, az egyházi hatóságokhoz és más rokon egyesületekhez.

4. §.

A szövetség az egyházi hatóságoktól teljesen független, de munkálkodásában azokkal kölcsönhatásban igyekszik eljárni.

Az országos protestáns egyesületekkel a közös célok elérésére lehetőség szerint együtt működik.

III. A szövetség tagjai.

5. §.

A szövetségnek tagja lehet minden protes-

táns egyházi és iskolai egyesület vagy testület; mint egyes ember, minden nagykoru protestáns férfi vagy nő.

6. §.

A tagegyesületek tagsági díjat nem fizetnek; óhajtandó azonban, hogy a közös nagy célokra anyagi segítséget is nyújtsanak.

7. §.

Az egyesek, mint tagok vagy alapító vagy rendes tagok. Alapító tag az, a ki egyszers-mindenkorra 200 Kettőszázkorona a szövetség pénztárába befizet. Rendes tag az, a ki a tagsági díj fejében évenként 2 Kettő koronát fizet.

8. §.

A szövetség alapító és rendes tagjai a nagy gyűlésen tanácskozási és szavazati joggal bírnak.

9. §.

Tagsági jogait csak az gyakorolhatja, ki tagsági díjával az előző pénztári évről hátralékban nincs.

IV. A szövetség jövedelem forrásai és vagyona.

10. §.

A szövetség jövedelmét alkotják a befolyó tagsági díjak, a kiadványok jövedelme, az adományok és hagyományok.

V. A nagygyűlés.

11. §.

A nagy gyűlést az egyesület tagjai alkotják, idejét és helyét az intéző bizottság határozza meg, ugyan ez készíti elő. Évenként rendszerint egyszer tartandó. Szükség esetén azonban az intéző bizottság határozata folytán vagy önkakaratulag is az elnökség által többször összehívható illetve összehívandó.

12. §.

Határozatok a nagygyűlésen a jelenlevők többsége által nyílt szavazás útján hozatnak. Választásoknál vagy személyes kérdések eldöntésénél az elnökség titkos szavazást is rendelhet el.

13. §.

A nagy gyűlés tárgyai

a) Jelentés a szövetség évi működéséről.
b) A költségvetés megállapítása és a számadások megvizsgálása.

c) Minden három évben a tisztviselők megválasztása s évenként az időközben megüresedett tisztviselői helyek betöltése.

d) Indítványok és az intéző bizottság által előterjesztett ügyek elbírálása.

e) Alapszabályok módosítása.

f) Előadások, felolvasások ezen alapján egyháztársadalmi és egyházpolitikai kérdésekben állásfoglalás.

A nagy gyűlés mindig templomi istentisztelettel kezdődik és imával végződik.

Mindennemű indítványok, előadások, felolvasások teljes szövegükben a nagygyűlés előtt két héttel az elnökséghez beadandók.

14. §.

A nagy gyűlést megelőzőleg vagy követőleg tartják, illetve tarthatják az egyes tagegyesületek, mint szakosztályok közgyűléseit a magok külön alapszabályaik szerint.

VI. A szövetség tisztviselői.

15. §.

A szövetség képviselői a) Egy lelkészi és egy világi elnök, b) lelkészi és öt világi alelnök, c) egy főtitkár, egy ügyvezető titkár, d) két jegyző, e) pénztárnok, f) két ügyész, kik az egyesület tagjai közül viszonylagos szótöbbséggel 3 évre választatnak.

16. §.

Az elnökség az intéző bizottság határozata szerint összehívja, rendezi és vezeti a nagy gyűlést; képviseli a szövetséget a hatóságok és mások irányában; joga van a szövetségi pénztárt bármikor megvizsgálni; a szükséghez képest az intéző bizottságot összehívja, a kifizetéseket utalványozza. Az elnököket akadályoztatásuk esetén az alelnökök helyettesítik; hivatali esetleg korbéli idősbtség sorrendjében.

17. §.

A főtitkár előterjeszti az évi jelentést.

Az ügyvezető titkár előkészíti az intézőbizottsági és nagygyűlések tárgyát és elkészíti az évi jelentést; folytatja a levelezéseket, általában az egyesület ügyviteli teendőit végzi; s az irattárat megőrzi és kezeli.

18. §.

A jegyzők vezetik az intézőbizottsági és nagygyűlés jegyzőkönyveit.

19. §.

A pénztárnok kezeli a szövetség pénztárát; a tagsági díjakat beszedi; a bevételekről és kiadásokról pontos számadást vezet; a pénztár állásáról és kezeléséről az intéző bizottsági üléseken jelentést tesz; elkészíti a költségelirányzat-tervezetet és a részletes számadást; kifizeti a költségvetésileg megállapított és az elnök által utalványozott összegeket. A szövetség tagjainak névsorát szabályszerű törzskönyvben nyilvánítja.

VII. Az intéző bizottság.

20. §.

Az ügyészek a szövetség jogügyeit látják el. Az intéző bizottság tagjai: a szövetség tisztviselőin kívül a tagegyesületek elnökei, titkárai vagy az utóbbiak nem léteben jegyzői. Ha egy tagegyesületnek több jegyzője van, ezek közül a hivatalára, illetve életkorára nézve idősebb jegyző az intéző bizottság tagja.

21. §.

Az intéző bizottság elnöksége a szövetség elnöksége; jegyzői a szövetség jegyzői.

22. §.

Intéző bizottsági gyűlést az elnökség a nagygyűlés előtt mindenestre, máskor a szükséghez képest összehívni jogosult, illetve köteles.

23. §.

A nagygyűlésen tárgyalandó illetve tartandó indítványok, előadások, felolvasások teljes szövegben az intéző bizottság elé terjesztendők s azok a nagygyűlés elé csak az intéző bizottság többségének akarata alapján terjeszthetők.

24. §.

Az intéző bizottság igazgatja a szövetség ügyeit; megállapítja s a szükséghez képest megbíráltatja a szövetség kiadványait, gondoskodik

a szövetség vagyonának lelkiismeretes kezeléséről. A szükséghez képest bizottságokat alakít.

25. §.

Határozat hozatalra az elnökségen és jegyzőkön kívül legalább 10 tag jelenléte szükséges.

VIII. A szövetség pecsétje.

26. §.

A pecsét közepén 3 égő fáklya jelkép; körirata: „Országos protestáns szövetség.“ A pecsét az elnök őrizete alatt áll.

IX. A szövetség felozlása.

27. §.

A szövetség felozlását csak olyan nagy gyűlés határozhatja el, mely félévi előzetes kihirdetéssel egyenesen e célból hivatott össze és a melyen a jelenlevők két harmada a felozlás mellett van.

28. §.

Felozlás esetén a szövetség vagyona az illető protestáns egyházak egyeteme között a tagok aránya szerint osztatik meg és minden részen saját felekezeti jótékony célra fordítandó.

29. §.

A szövetség felozlását vagy alapszabályainak módosítását célzó határozatok foganatosítás előtt megerősítés végett a m. kir. belügyminiszter elé terjesztendők.

30. §.

Ha a szövetség a jelen alapszabályokban kitűzött céljától és működési körétől annyira eltérne, hogy működésének folytatása az állam vagy a szövetség tagjainak anyagi érdekét veszélyeztetné: működése a magyar királyi alkotmányos kormány által felfüggesztetik, az erre elrendelendő vizsgálat eredményéhez képest a szövetség az alapszabályok pontos megtartására felozlatás terhe alatt utasittatik, esetleg végleg is felozlattatik.

31. §.

Jelen alapszabályok megerősítés végett a m. kir. belügyminiszterhez felterjesztetnek.

Ujabb megjegyzések az O. R. L. E. ügyében.

Legelső sorban is köszönetemet fejezem ki az előttem ösmeretlen Válaszadó iránt, ki a Sárospataki Ref. Lapokban megjelent kérdéseimet lenyomatta s ugytette meg rájok a maga megjegyzéseit. Köszönetet érdemel ez az eljárás, mert — fájdalom — legtöbbször azt a sajtóságos eljárást követik az írók, hogy a másik lapban megjelent cikkel ugy csatáznak a magok lapjában, hogy azt nem ösmeretik meg hiven az olvasókkal. Válaszadó méltányos eljárását kívánom honorálni azzal hogy a válaszára teendő megjegyzésemet nem a Sárospataki Ref. Lapokban, hol kérdéseim eredetileg megjelentek, hanem e becses Lap hasábjain adom közre ha t. i. e szándékomhoz a szerkesztőség jótetszése is hozzájárul.

De köszönettel tartozom válaszádnak azon nyugodt, tárgyvilagos hangért is, mely válaszáat magasan felibe emeli azon cikkek nagy többségének, melyek az O. R. L. E. vezető embereitől az ellenvéleménnyel szemben megjelentek. Ugy látszik, Válaszadó „szívét még nem ihlette meg teljesen a krisztusi szeretet“, mert sem „az olesó kritika stlygyakorlójának sem „parancsszóra dolgozó kéz fizetett pennájának“ nem nevez s e tekintetben előnyösen különbözik attól a „hangtól, módtól és modorból,“ melyet az O. R. L. E. barátai részéről már egészen megszoktunk.

Azonban, ad rem! Nem szándékozom V. feleletét mind a 12 ponton végig kísérni, mert hiszen ez, a köztünk fenforgó elvi különbség miatt, elébb-utóbb ugy is csak feleseléssé válnék, hanem csak az 1 és 12 pontra tett feleletére kívánok pár megjegyzést tenni, őszintén kijelentvén, hogy a 2—11 pontokra tett feleleteit sem tarthatom magamra nézve sem meggyőzőknek, sem megnyugtatóknak, s szükség esetén ezek megcáfolására is mindig kész vagyok.

Ad t. Az első kérdésre vonatkozó példák: Ref. Segélyegylet, Magyar Prot. Irod. Társaság stb. egyenesen én mellettem és V. ellen bizonyítanak, mert a felsorolt egyesületekben lelkészek és világiak egyaránt részt vehetnek és részt is vesznek, a mi pedig a ref. tanárok és tanítók országos egyesületeit illeti, bizonyára V. is elősmeri, hogy a lelkészek egyházalkotmányi helyzete, fontossága és szerepe egészen más, mint a tanároké és tanítóké, de meg különben is én soha sem voltam és ma sem vagyok ellene a lelkészek akár megyei, akár kerületi, akár országos szabad egyesülésének, mely az elméleti és gyakorlati theologiai és egyháztársadalmi kérdéseikkel foglalkozik, a lelkészek szellemi anyagi és színvonalának emelésére, a lelkészi közszellem erősítésére stb. törekszik, de mindig ellene voltam és utolsó lehelletemig ellene leszek az olyan lelkészi egyesületnek, mely szabad és független egyesülés címe alatt az egyházalkotmány szerveinek köreit is zavarja, egyházipolitikát üz, az egyházi hatóságok határozatait, és intézkedéseit mint egyenrangú testület bírálja és kárhoztatja, mely irány aztán az O. R. L. E. egyik nagytekintélyű vezéralakját, Kerekes Jánost,* egészen odáig ragadta, hogy egyik szentesített törvényünk, a VII törvénycikk ellen egyenesen izgatott, midőn a „Magyar Szó“ egyik számában felhívta a lelkésztársakat, hogy „ne lépünk be a nyugdíjintézetbe!“

* Kerekes János barcikai ref. lelkésztársunk az O. R. L. E. választmányi tagja a tiszáninneni részről a felső borsodi egyházmegyéből. A mit a „Magyar Szóba“ irt, azt egyházmegyék espedeiseikkel is megtették. Ez azért nem írható az O. R. L. E. számlájára. Szerk.

Ad. 12. Nagyon tulbecsüli a Válaszó az én csekélységem jelentőségét, ha azt hiszi vagy azt akarja másokkal elhíttetni, hogy ez az én 12-ik kérdőpontom okot ad arra, hogy lelkészársaim szabad mozgalmát a klerikális kormány, látszólag törvényes formák mellett a bölcsőben megfojthassa. Köztudomású és természetes dolog, hogy nem ily nagyfontosságú együletnek, mint az O. R. L. E. hanem a sokkal kisebb körű és jelentőségű egyházi társulatoknak, (mint p. o. a Lorántfy Zsuzsánna, — vagy a Bethánia egyesület) alapszabályait addig nem erősíti meg a minisztérium, míg az illető egyházi hatóság véleményét meg nem kérdi. Ellenkezőleg, akkor lenne igazán reakciós a kormány, ha az egyházi vonatkozású egyesületek alapszabályait az illető egyházi hatóságok véleményének megkérdezése nélkül erősítené meg! Én ezzel a 12-ik ponttal nem a kormányt akarom köteletségére megtanítani, (mert ilyen szándék igazán nevetséges lenne,) hanem az O. R. L. E. vezetését akartam szeliden figyelmeztetni, arra hogy az alapszabályok megerősítése előtt talán mégsem kellene olyan nagy mértőföldlépő csizmákkal haladni!

Záradékol egy reminiscentiát! Pár hónap mulva kerek 20 esztendeje lesz hogy a Magyar Prot. Irod. Társaság első, viharos alakuló közgyűlése Budapesten lezajlott. Az unitáriusok bevételeit kívánó óriási többséggel szemben, három debreceni küldött mellett egyedül én, mint egészen ifjú pápai tanár emeltem szót azon álláspont mellett, hogy a Társaság tisztán a két evangéliumi protestáns egyház keretein belül maradjon. Gyűlésben és gyűlésen kívül, hírlapokban és előszóval, csóztól zudult ránk a „maradi“, „reakciós“, „szűklát-körü“, „exclusiv“, „ultramontan“ stb. jelző akárcsak most az O. R. L. E. hiveinek magas piedesztáljáról, kiállottam akkor is egészséggel, kiállom most is, Isten segítségével, minden baj nélkül, különösen mikor az Irodalmi Társaságra nézve rövid egy év mulva megjött az a fényes elégtételünk, hogy elveink teljes diadalmával, győzelmesen visszavettük a vezérszerepet ott, honnan, egy évvel azelőtt, a szó leggyorsabb értelmében majdnem kidobtak bennünket.

Alios jam ego vidi ventos! Látom már, és őszinte örömmel látom a sokszinű duzzadt vitorlák egy részének lassu bevonását az O. R. L. E. hajóján is, látom már a jeleket, hogy a nagy dörgések és villámlások közt született egyesület, megszabadulva a gyermekbetegségektől, lassanként vissza fog vonulni és meghuzódni a megalakítandó „Protestáns Szövetség“ egyik szegletében. Addig azonban mérközzünk és vitakozzunk egymással becsülettel, mint tisztességes papi emberekhez illik és ne rontsuk és gyalázzuk egymást a Sámbar és Pósházi stylusában. Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis!

Révész Kálmán.

Örvendve konstatáljuk, hogy a fenti válasszal R. K. mint az O. R. L. E. ellenes párt egyetlen számbavehető viadora és közöttünk az O. R. L. E. barátai közt a kivivott közeledés megtörtént.

R. K. a 12 kérdés közül csak kettőt kíván még egyelőre az (1 és 12 pont) az O. R. L. E. ellen fenntartani és érvényesíteni.

Az elsőt is csak félig. Ugyanis az első közleményében még az O. R. L. E. egyház társadalmi szereplése ellen is voltak aggodalmi. Most pedig csak az egyház

politikai kérdésekkel való foglalkozása helyteleníti. Erre nézve pedig a dolog érdemén kívül a törvény és a jogszokás a döntő tényezők, ezek pedig az O. R. L. E. mellett szólnak és egyáltalában nem teszik az egyházpolitikai kérdések tárgyalásának jogát a hivatalos egyház privilégiumára. A mint hogy nem is lehet.

Egyházpolitikai kérdésekkel egyenként vagy megfelelő egyesületekbe tömörülve minden egyháztag foglalkozhatik s kell is foglalkozni. Miért volnának ebből a jogból és kötelességből kizárva épen a lelkészek, a kikről R. K. is elismeri, hogy egyházalkotmányi helyzetők, fontosságuk és szerepök egészen más mint a tanároké és a tanítóké. Ebből a tényből pedig nem az következik, hogy a lelkészek joga és kötelessége a kérdéses téren kevesebb, mint a tanároké. A tanügyi politika, melynek kérdéseivel a tanári és tanítói egyesületek foglalkozhatnak és foglalkoznak is az egyházpolitikának már egy fontos momentum, mert az iskola az egyház testéhez tartozik. S mind ezzel, mind a tulajdonképeni egyházpolitikával lelkészeink eddig is foglalkoztak és a nagy egyházpolitikai törvények idejében maga az állam is szívesen vette e nemü működésüket. De vegyünk példát más térről is, az országos politika teréről. Az országgyűlés képviselő házának jelenlegi többségében a legnagyobb alkotó rész a függetlenségi párt és ez a párt nemcsak parlamentben, hanem a függetlenségi körben is foglalkozik országos politikai kérdésekkel. Természetesen nem úgy mint a parlamenten egyenrangú tényező, de hát az O. R. L. E. sem akar hivatalos egyház lenni, hanem a lelkészeket összetartó és egyöntetű munkára képesítő szervezet, ennek megalakítása pedig mig egyfelől teljesen jogos és észszerű, másfelől a sokat emlegetett hivatalos egyház érdekében is szükséges.

A 12-ik kérdésre adott viszontválaszára röviden csak azt jegyezzük meg, hogy a belügyminiszternek meg kell erősíteni az O. R. L. E. alapszabályait. Nincs oka és jogcime rá, hogy az ellenkezőt tegye. Először tény hogy több egyházi jellegű egyesület alapszabályai minden további feltétel nélkül erősítettek meg. De az O. R. L. E. megalakulásáról már mind tudnak hatóságaink. Sőt tárgyaltak is kerületi gyűléseinken felőle. Tiltó határozat hozatalnak a szüksége azonban még ott sem merült fel, a hol az elnök nem az O. R. L. E. barátjául mutatta be magát. Nem is volna célszerű tovább menni e tekintetben. A hivatalos egyháznak van elég baja és gondja. Az O. R. L. E. nem akarja e bajokat és gondokat szaporítani, ellenkezőleg a 48. XX. t.-cikk vonatkozó állásfoglalásával hathatósan segélyére siet a hivatalos egyháznak. A hiv. egyháznak kikell azért használni e helyzetet, annyival is inkább mert a *Protestáns Szövetség* alapszabály tervezetének közreadásával elhárult az utolsó akadály is annak, hogy az O. R. L. E.-be minden lelkészünk és lelkészjellegű tanárunk beléphessen. Még Révész Kálmán is, kit ezekután elváltunk a Prot. Szövetség egyik zugban meghuzódó O. R. L. E. tagjai között.

„Nesze semmi, fogd meg jól“!

Ezt jelenti nekünk még eddig a fizetésrendezés, melynek előre kürtölt áldásait 1907. jul. 1-től kezdve élvezzük, akkor lépett ugyanis életbe az 1907. évi XXV. I. t.-c. — Szeretnék látni olyan ref. felekezeti tanítót, aki felmutathat bár csak egy fillért is, melyet az új törvény 2. §-ának köszönhet. S hogy ennek dacára egy jajahang sem hallik, annak — szerintem — három oka

lehet: a nemes megadás, a nem törődömség, avagy a téjékoztatatlanság. Azt nem kívánhatja senki, hogy mentő ok gyanánt ezt is felhozzam: nem vagyunk a pénzre rászorulva. E panaszhangok keserűségéből csak annyi a tanítóké — testvéreké — amennyit a fentebbi három ok felsorolása okozhat, s ennyit már csak azért nyeljük el, amiért idáig nem jajgattunk, a többi keserűség a szülőknek — sorsunk intézőinek — jut, mert magunkra hagyatást kell tapasztalunk részükről.

Ha csak egyetlenegy moccanás történt volna is f. évi július 1-től idáig a fizetésrendezésünkről szóló 1907. évi XXVII. t.-c. életbeléptével keletkezett új helyzet feltárására: ma nem állnánk mi — tanítók — ily tanácsal saját egyházunkkal szemben tanusítandó magatartásunk tekintetében. Mert most hogy állunk?

Az 1907. XXVII. t.-c. 3 §-a megállapítja az ötödéves tanítói korpótlékot, kimondja, hogy „a jelen törvény életbeléptétől kezdve — 1909. jul. 1. minden hitfelekezeti tanító . . . az itt megszabott korpótlék élvezetében lép.” A 2 és 3 §-okban megszabott járandóságok az 1-ső §-ban „közigazgatásilag” vannak biztosítva. — A vármegyei közig. bizottságok számára 76.000—1907. sz. a. kiadott „végrehajtási utasítás” 8. §-ában is ugyanezen rendelkezés foglaltatik. t. i. „mindazok a tanítók, akik az 1907. évi XXVII. t.-c. életbeléptétől kezdve a törvénynek rendelkezéseihez képest a 3. §-nak megfelelő korpótlék kiegészítésben részesítendők.” — Itt az idézett szövegben csak vonás (.) van mely után következik e kitétel: „de állami kiegészítéssel csak az esetben, ha a törvényben megállapított összes feltételeknek megfelelnek!” Kérdem szeretettel! Kicsodák: „megfelelnek”? A ref. tanítók? Avagy a ref. iskolafenntartó-testületek? Hát mik azok a tanítóknak nézve a törvényben megállapított összes feltételek? Ime 1893. év óta szabályszerű képesítéssel, rendes tanítói minőségben, megszakítás nélkül eltöltött szolgálati idő, (1907. XXVII. t.-c. 3. §.) továbbá a törvény 15 §-ának b. pontja szerint: magyar állampolgárság igazolása, magyar nyelven írni, olvasni, tanítani tudás, igazolása annak, hogy a törvény 32. §-ában előírt esküt letette. — Az ilyen ref. tanítók részére az 1907. XXVII. t.-c. 12. §-a alapján az államsegélyt az isk. fenntartók jelen törvény életbelépte után mindjárt, bármikor igénybe vehetik. (Végr. Ut. 22. §.)

Az isk. fenntartó testületekkel szemben támasztott „törvényben megállapított feltételekről” mi tanítók nem felelhetünk!

Hogy miért nem történt még eddig egy lépés sem a célból, hogy a ref. tanítók a törvénytől korpótlék-kiegészítésben részesüljenek? nem tudjuk. Talán az 1907. XXVII. t.-c. 12. §-ának eme rendelkezése következtében, hogy a felek isk. fenntartók csak „a jelen törvény életbeléptétől számított 3 éven belül, vagyis 1910 június hó 30-ig tartoznak a jelen törvény 2. 3. §-aiban megállapított járandóságokat biztosítani”? Amde ugyanezen §-ban ez is bennfoglaltatik: „ha arra azonnal képesek nem volnának!” Ezen körülménynek megállapítását pedig felszólalás esetén a várm. közig. bizottság kötelességé tette a törvény. (Végr. Ut. 16 §.)

Itt van az ütköző pont tanító és egyháza között! Mert a dolog így áll: a tanító kéri a fenntartó testülettől — az egyháztól — a törvénytől korpótlék kiegészítést. Az egyház, — leszámítva az oly ritka esetet, mint a böszörményi — a ref. iskola fenntartó testületek 99 %-a így felelhet: megadnám, de nincs miből, fizetésképtelen vagyok, különben is a törvény 12. §-a alapján ráérek 1910 jun. 30-ig. Ezzel szemben

a tanító mit tehet? Kénytelen saját egyházával szemben megfutni a törvényes fórumokat a maga jogos követeléseért, ha pedig ezt nem teszi, akkor reá nézve az egész fizetésrendezés: nesze semmi, fogd meg jól.

E néhány panaszos sor keltsen szánalmat irántunk azokban, akik hivatva vannak sorsunk intézésében döntőleg cselekedni! Mert mi tanítók magunkra hagyatva semmit sem tehetünk.

Itt az alkalom, mely arra hívja fel az egyházakat miszerint bebizonyítsák, hogy nekünk — tanítóknak — csakugyan édes anyánk az egyház, annyival inkább, mivel mi egyebet sem tettünk, mióta élünk, mint bizonyítottuk, hogy neki édes gyermekei akarunk lenni!

Rajtuk pedig csak úgy segítenek, ha azonnal folyósítják már eddig esedékessé vált korpótlékunkat, a maguk részéről pedig haladéktalanul tegyék meg a lépéseket arra nézve, hogy e nemü kiadásai fedezésére — a mennyiben erre magokat kényszerítve érzik — az államsegélyt megnyerhessék. — De nekünk — tanítóknak — addig is folyósítsák 1907. jul. 1-től kezdődőleg a korpótlékunkat, mert nagyon sokan vagyunk, akikre nézve életkérdés, hogy törvénytől illetményeinket pontosan meg is kaphassuk. — De folyósítsák főképpen azért, hogy ne kényszerítettessék a tanító saját egyházával szemben a törvény rideg útjára.

1907. július 1-től mostanáig — a hatodik hóig — azon reményben ringatózva hallgatott az összes ref. tanítótag, hogy a lefolyt félévről utólagosan egy summában úgy is megfogják kapni a törvényben megszabott korpótlékukat, de most, mivel azt kell látniok hogy korpótlékjuknak államsegélyként megnyerése ügyében a törvény által erre jogosítottak, s kötelezettek t. i. az isk. fenntartó egyházak egy moccanást sem tesznek — látják, hogy a cikk címe kezd veszedelmesen igaz lenni.

Az 1907. XXVII. t.-c.-nek minden §-át . . . át megátanulmányozván, tudom, hogy mit jelent ama kívánság, hogy a ref. felek isk. fenntartók azonnal folyamodjanak az államsegély folyósításáért, de mégsem kívánhatunk egyebet, mint megadni nekünk, ami a mienk, hisz azért hozódott tán a törvény — akár saját zsebből akár államsegélyből.

A magyarországi összes ref. tanítókat, s velök kapcsolatban az isk. fenntartó testületeket — tehát egyházakat — a lehető legközelebről érinti ez ügy. Múlt hogy ez a legnagyobb körültekintéssel, s aggodalommal csüggyenek azok, kiket ennek érdekében intézkedési jog illet, s törvénytől köteletség terhel!

Vészto 1907. december.

Pápay László.
ref. tanító.

* * *

A fentebbi feljajdulást noha tudomásom van róla, hogy több helyen foglalkoztak egyházaink a tanítói fizeték kiegészítésével (Alsószabolcsban egyházmegyeszerte hivatalból megtörténtek a bejelentések), mindazonáltal teljesen idejénvalónak és jogosnak tartom és idevonatkozólag felhívom s figyelmet az Országos Lelkeségvesztés-ellenes választmányának lelkes felhívására is. Ez a felhívás arra vonatkozik, hogy az 1907. évi 27. t.-c. kedvezményeit mindenütt használják ki egyházaink, a tanítói fizetéseket egészítsék ki az állammal és mindent elkövetessenek, hogy ez a végzetes törvénycikk a mi egyházaink erősítésére is felhasználhassék. Szerk.

Az állami kálvinista tanár.

A Debr. Prot. Lapban egy felvilágosítás jelent meg, amelynek értelmé szerint Vas Antal bártfai igazgató felmentődik az alól a vád alól, hogy hivatalos uton rágalmazott, amennyiben a panaszt ellene visszavonták.

Ez a pár szó a maga szűkszavúságában így odavetve igen sok félreértésre ad alkalmat s rám, aki önzetlenül, tisztán a közügy érdekében foglalkoztam a kérdéssel árnyékot vethetne, mintha én könnyelműen állítottam volna olyat, a minek igazságát nem tudom. Előre bocsátom, amit kezdettől fogva erősen hangsúlyoztam, hogy a bártfai ügy tárgyalásánál teljes erőmmel tartózkodtam a személyes éli dolgoktól s ezért mondtam le egyet-mást, mikor az ellenem küzdő urak a kérdés elhomályosítása végett ilyen személyes csatározásokra vetemedtek s erre egyenesen rákényszerítettek. A Debr. Prot. Lap mult évi június 2-iki számában szórul-szóra erre vonatkozólag a következőket írtam, mert kényszerítve voltam reá: „Igaz-e az, hogy e szókimondó tanár ellen az igazgató és a felesége egy másik aszonnal szövetségben rágalmazó hadjáratot indított. A két asszonyt a büntető járásbíró már elítélte. Vas Antal a hivatalos uton elkövetett rágalmazási ügye az eperjesi ügyészség kezében van. Ez a tanár véletlenül protestáns. Igaz-e ez, vagy nem?”

Nem tettem tehát egyebet, csak megállapítottam a rideg tényeket. Minthogy az igazgató vallásbecsülő és felvilágosultságra valló cselekedetei ellen csak egy tanárnak volt erkölcsi bátorsága felszólalni s azután indult meg ez ellen a tanár ellen a hajsza, amelynek ellenében, minthogy másutt nem nyerhetett teljes elégtételt, a törvényhez fordult, kérdem a körülményeket latolgatni tudó olvasókat, látja-e ebben vagy nem azt a körülményt, hogy az igazgató ur és köre bizakodva, hivatalától nyert hatalmában a maga módja szerint megkísérelte a bosszu állást? Felteszem a kérdést, minthogy magam nem akarok bíró lenni az ügyben. De szükségesnek is látom, mert a vallás és közoktatásügyi minisztériumban uralkodó mai, *nagyon is különös áramlatok mellett*, e kérdés tárgyalása a közügy érdekében fölötte szükséges. Az adatokat megírtam hozzá; itéljen a nyájas olvasó! Teljesen rájok bizom, állapítsák meg belőle, milyennek *kell* lennie az állami szolgálatba került kálvinista tanárnak és milyennek *nem kell* lennie?

Természetes, hogy az ügyet minden részletében ismerem, de azért e kérdés tárgyalásával addig nem akartam foglalkozni, míg a hivatalos írásokból nem meríthettem. Ez iratok részint kezemenl vannak, részint biztos, hivatalos helyen őrizet alatt állanak. Állithatom tehát, hogy a színigazságot írom, tekintet nélkül arra tetszik-e ez *valakinek* vagy nem? De ez magyarázzon meg azt is, hogy bizonyos késéssel kellett ez írásnak megjelenni.

Az eperjesi ügyészség 2961/906 számú határozata szerint kiviláglik, hogy Vas Antal bártfai igazgató ellen két irányban indult meg a vizsgálat. Először, mert egy osztályozó tanári konferencián a panaszos szerint azt állította a kérdéses tanárról, hogy *részre hajló* egy B. I. nevű tanuló irányában, aki kosztosa is volt. Erre a kihallgatott tanárok azt vallották, hogy Vas Antal igazgató csak annyit mondott, a tanár abbéli felszólítására, miért küldötte el a nevezett tanuló szüleinek az intőcédulát, „hogy az illető tanár esetleg részrehajlással ne vádoltassék,” mivelhogy a tanuló nála van teljes ellátáson.

A tanárok ezt az előzetes tanukihallgatáson vallották, amikor tudvalevőleg *esküt* tenni még nem kellett. Az eskü a főtárgyaláson történt volna meg.

Evvel szemben az is kellő megfontolást érdemel, hogy az ugynevezett *tanárkosztos* egy szegényebb kárpátaljai gör. katolikus lelkész fia volt, akit ismeretség révén vállalt házához tizennyolc mondd tizennyolc kemény forintokért, mint havi fizetésért. Egyetlen kosztosa volt, csak azért vállalta, hogy körülbelül egy koru fiának otthon társasága legyen; kérdem lehet-e ma és lehetett-e akkor uri háznál ennyi pénzért teljes ellátást adni? Ez tehát jótétemény volt a fiura nézve, tekintettel a csekély összegre és arra körre, a hová a fiu így jutott.

Azonfelül a tanár az intőcédula el nem küldésével is teljesen az állami szabályok értelmében járt el. Tudniillik B. I. tanuló csak is a magyar írásbelije miatt volt olyan formán megintve, hogy azok *gyengék*. Az állami gimnáziumok szokása szerint és a szabályok értelmében az egy tárgyból való *rovást* se küldik el a szülőknek, annál kevébbé az *ilyen részleges intést*. Az igazgató *mégis megtette* még pedig az *osztályfő tudta nélkül a háta megett*. Világos, hogy teljesen szabálytalanul járt el s fölösleges aggodalmat keltett véle, abban a kis kárpátaljai faluban egy papi családnál. Valószínűleg így akarta *pártfogolni* azt a tanulót, aki egyelőtte nem rokonszenves tanárnál lakott a sors véletlen játéka folytán. De viszont ennek a tanárnak jogos erkölcsi kötelessége volt még az *igazgatóval szemben is* ilyen eljárás ellen tanítványát megvédelmezni! Hogy ilyen körülmények között Vas Antalnak volt-e joga „részrehajlást” emlegetni, azt én könnyen bizhatom valamennyi olvasóim ítéletére.

Mellékesen megjegyzem, hogy Vas Antal kosztos tartó tanár volt teljes életében, így *Zomborban is*. De nem egyet tartott és — *nem tizennyolc forintért!* — Mint bártfai igazgató is megpróbálta.

A másik vádja e tanár ellen az volt, hogy az illető tanár orvosilag igazolt betegsége idején a helyett, hogy meggyógyította volna korcsmazott és vizsgálatot tett Budapesten. Tán fejtegetnem se kell, hogy ez a vád olyan rettenetes, hogy ha valónak bizonyul, a tanár kenyerét veszti. Hogy ilyen kenyer pusztító istenes szándékai lehettek Vas Antalnak, az abból is világos, mert különben elő se mert volna ilyenekkel hozakodni. Hogy jó hiszemüleg járt volna el, abban is van okunk kételkedni. Tudni kell a körülményeket.

Az illető tanár, mint azt már évekkel ezelőtt kelt megdönthetetlen hitelességű orvosi bizonyítványok állítják, idült tüdőcsucsuhurutban és ideges fejfájásban állmatlanságban szenved. E bajai ellen úgy védekezik, hogy időnként hideg vizkurával él. Abban a vákációban is, mikor ez az eset történt, hideg viz kurára akart menni, de éppen Vas Antal és társai Molnár Gyula és Mikó Pál tanárok miatt nem mehetett. Molnár Gyula nyilvános helyen persze a *háta megett* érzékenyen megsértette. De azonfelül két tanulóval írásbeli nyilatkozatot írott alá, a melyben el volt mondva, hogy a tanár hogy és miképen tanít az iskolában. Mikor a dicső nyilatkozat megvolt, Vas Antal tudós fejjel beteget jelentett s maga helyett Mikó Pált nevezte meg helyettes igazgatónak. Mikó ur, a *jeles paedagogus* kapta, fogta felterjesztette ezt a tanulóktól aláírt, *de nem tudom ki által szerkesztett* bizonyítvány, amely az illető felvilágosultságot védő tanár ellen irányult a felsőbb hatósághoz. *De nemcsak a maga fejétől tette*. Hivatalos írás van róla a *kassai tankerületi főigazgatóságnál*, hogy

Mikó Pál helyettes igazgatósága alatt minden cselekedetét Vas Antallal történt meg kölcsönös állapotás szerint végzi el. Vas Antal és jeles társai abban reménykedtek, hogy e tanulói feljelentések alapján az illető tanár nem csak fegyelmi vizsgálatot, de Isten tudja miféle büntetést kap. A dicső eredmény meg is volt; a kitűnő irást a főigazgató, „*paedagogiailag helytelen*” visszautasította. Maga Mikó Pál volt kénytelen ezt a dorgáló főigazgatói határozatot a tanári konferencia előtt felolvasni.

En bizony ezt az eljárást is könnyedén bocsátom a nagy közönség ítélete alá.

De könnyen beláthatja mindenki, hogy az illető tanár ily körülmények között nem mehetett hidegvizgyógyintézetbe, mert ez ügyét el kellett intéznie. A tanév elején tehát rendesen beállott a munkába, de azt is tapasztalta, hogy egészsége teljesen megrendült, gyógyulása céljából már októberben hatheti szabadságot volt kénytelen kérni, természetesen hivatalos érvényű orvosi bizonyítvány alapján, ezt a szabadságot, amint az nem is lehetett másképpen meg is kapta. Az állami rendszerint, míg szabadsága le nem jött, a várost el nem hagyhatta, s azután Budapestre ment s a rendelt vizkurát, mint a kezem közt levő hideg vizgyógyintézet tulajdonos orvosa bizonyítja, rendesen végezte. Minderről Vass Antainak, mint hivatalos igazgatónak tudomása volt, mert az állami rend szerint a tanár távozását és megérkezését köteles bejelenteni.

Tehát a tanár igenis gyógyította magát. Ez az egyik tény s mit letagadni nem lehet. Vas Antal igazgató ismétlem mégis azt állította a felsőbb hatóság előtt, hogy az illető tanár szabadságát kocsmázásra s újabb képesítések megszerzésére használta fel, a helyett, hogy magát gyógyította volna. A bűnvádi nyomozás során még tanukra is hivatkozott: Markovits Rezső orvosra és Korányi Antal prépostra. Védelme szerint ezek látták a kocsmában.

Korányi Antal erre vonatkozó levele kezem között van. Így nyilatkozik ez esetről: „Láttam, mikor a tanár ur egy vendéglőből kijött, mikor a gimnáziumban előadások tartattak.” a levél szerint ez délelőtt történt s megjegyzendő, hogy ott kert is van, szivart is szivart vett-é ott az illető, de ha ily helyen feltéve, de meg nem engedve, az illető tanár délelőtt el is szórakozott volna, az nemesak nem bűn, de ily baja mellett orvosilag is tanácsolva van.

Ebből is látszik mennyit ért volna a prépost tanúsága. Itt különösen azt is meg kell jegyeznünk, hogy Korányi prépost volt az, aki bepanaszolta az igazgatónál azt a zsidó és protestáns gyermek tanulót, hogy az utcán vallásos kérdésekről beszélgetve oly nézeteket vallottak, amelyeket Korányi felfogása szerint állami gimnáziumokban hirdetni nem szabad. Tudvalevő dolog, hogy e miatt ezek a modern inquisitorok ezt a két kis fiút eltávolították a gimnáziumból, de azért a nyilvánosság előtt ezen Debr. Prot. Lapban letagadni akarták e tettöket is. Az is köztudomású, hogy a kérdéses tanár védelmébe vette tanítványait s felháborodva mondotta az igazgatónak, hogy tehetik a tanárok a fegyelmi eljárás tárgyává az ilyen vallásos ügyeket, annyival is inkább, mert ez ellen a protestáns vallásánár tiltakozott is? Az igazgató erre azt felelte, hogy Korányi prépostnak, mint püspöki megbízottnak joga és kötelessége a gimnázium erkölcsi életére felügyelni.

Mármint, hogy egyéb kérdést mellőzzek, kérdem, mi köze volt a zsidó és protestáns tanulók nézeteihez

A legmulatságosabb a dologban az, hogy a tény egyik legkonokabb letagadója Mikó Pál tanár, kálvinista atyánkfia a prépost urtól bocsánatot kért, ha e tanulók esetlegesen az ő előadásának félreértéséből merítettek ilyen vallásos nézeteket.

Egyébképpen utólagosan most már e dologban igazat kell adnunk Vas igazgatónak. Jobb, csakugyan jobb, ha prépostok és püspöki megbízottak „örködnek az állami gimnáziumok erkölcsi élete felett.” A legújabb Apponyi féle rendeletek szerint ugyanis a róm. katolikus hittanár urak fel vannak hívva, hogy tekintettel a vallásközömbösségre“ vallási egyesületeket alapítsanak a gimnáziumi ifjúság körében, az ugynevezett kongregációkat s egyéb efféle társulatokat. Egyúttal kéreményen meg van hagyva a tanároknak, hogy előadásaik közben valahogy meg ne merjék sérteni tanítványaik vallásos hitét! Ki ne értené meg a jezsuita rendelet igazi értelmét? Az állami tanároknak legfőbb tudományos könyvek a róm. kath. dogmatika lesz és első kötelességök a róm. katolikus dogmatikát végig-tanulmányozni, ha azt nem akarják, hogy hitsértő előadásaik miatt fel ne jelentgessék őket. Mert ám az is nagy kötelességök e rendeletek szerint, hogy a vallástanárok hitépítő munkáját a tanároknak minden módon elősegíteni kötelesek s evvel a gyakorlatban a fiatal s igenis buzgó róm. kath. káplán felügyelete alá van helyezve az állami tanár.

(Folyt. köv.)

Figyelő.

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

(Folytatás és vége.)

György Endre egyházmegyei gondnokot igen kellemesen lepi meg a hittanhallgatóknak a philosophiai tudományok hallgatásában kifejtett buzgalma, annál kellemetlenebbül érinti a joghallgatók közönye. Azt tartja, hogy a tanítói oklevél megszerzésének kötelezettsége teljesen indokolt volt. A lelkész kellő előkészítéséről gondoskodni kell, a kura pasztoralis feladatát csak így oldhatja meg sikeresen. Már pedig ennek biztosítására egyebek közt a finn-ugor összehasonlító nyelvészet kevésbé ad garanciát, mint a közgazdasági ismeretek elsajátítása. Nem is tudományról, csak ismeretről van itt szó. Sok baj ered abból, ha a lelkész és hivei közt az érintkezés, a kapcsolat lazul. A pápistáknál szociális előadásokat is hallgatnak s ő nem össze vonni, de kiterjeszteni szeretné a jogi tudományok tárgyalását a theológián. A hivek előtt csak az a valódi pap, ki a hallgatójának utasítást tud adni, s ki tisztában van a kérdésekkel. Szerinte kollokváltatni kell a gyakorlati életre vonatkozó előadásokból, ezt mutatja a tradíciónk is, egész addig, míg a bifurkáció a jogon tulságba nem vitetett. Pártolja a dr. Kun Béla indítványát. *Balogh Ferenc* egyházkerületi tanácsbíró szerint a theologusnak a hittani ismeretek terén kell első sorban megállani. Ha elveit támadják, tudnia kell ezt védelmezni. Fen kell hát tartani képzésükben a tudományos színvonalat, nyelvismeretre van szüksége, e nélkül a fegyvert föl nem veheti. Az evangélikus testvérek már tul szárnyaltak bennünket, az ő hittanhallgatóik 2-3 idegen nyelvet sajátítanak el. Ma a szakok világát éljük s ha a theologus idejét s erejét szétforgácsoljuk: működésé-

ben bénítjuk meg. A bölcsészeti fakultásunk már megvan; tény, hogy a jogon a kollokviumi kényszer muló félen áll; tehát ezt most tovább fejleszteni nem lehet. Unott lesz a tudomány a sok vizsga miatt, hiszen minden vizsga kedvetlen. Más stylusu a theologus, más a jogász s ha a kollokviumon a theologus elbukik: mi lesz vele? Ime, a jogon kötelező nálunk az egyháztörténelmi tanulmányozás, de mi történik? kijátszák a rendelkezést, mert a 3-ik és 4-ik évre elmennek akadémiánkról. Nem tartja helyesnek a kollokviumi kötelezettséget. *Szell Kámán* esperes nincs egy véleményen *Balogh Ferenc* tanácsbíróval, ki a jövőt félti, ő pedig épen a jövő érdekében kívánja a kollokviumot. A lelkes nem csak nagy, de kis egyházban is szolgál, hol kevés szükség van a szakszerű tudásra. A hívek mennek a paphoz, a hol ingyen tanácsot nyernek s így munkájok közhasznosságot képvisel. A új egyházi törvények is új igényeket támasztanak. Azt hiszi, hogy a lelkesképzés irányának meg kell változni s e változás csakis gyakorlati irányu lehet. Ezért sürgeti a kollokviumot. *Dicsőfi József* főjegyző nem tagadja, hogy a hittanhallgatóknak is van szüksége jogi tudományok elsajátítására, de az iskola mindent nem adhat. El lehet sokat sajátítani az életben, de a theologiai tudományosságot nem. Hiszen a theologianak irodalma is kevés, míg a jogé teljesen kifejtett. Ezért nem tartja a kollokviumi kötelezettséget szükségesnek. *Dr. Erdős József* a theologiai akadémia képviselője tanulmányi szempontból szól a kérdéshez. Károsnak tartja, hogy ifjaink a kollokviumi kényszer jármába vannak fogva s e miatt kevés instinktust nyernek az egyetemi tanulmányozásra. Hiszen a jogon is van ismeret és gyakorlat. A kérdést az akadémiái tanácsban eléggé megvitattuk, a kollokvium tovább terjesztésével a tanulmány menetét terhelnék meg, a mi felette károsan hatna. *Gróf Tisza István* egyházmegyei gondnok óhajtja, hogy ne engedjük a kérdést téves mederbe terelni. Arról van szó, hogy heti két órás államtudományi studiumból kollokváltassunk, csak így állhatnak meg a lelkesek mint a népnek természetes istáppjai. Sajnálja, hogy az órák számának emelése nem keltett visszhangot a tanároknál s most már minél tovább gondolkozik a kérdés felett, oda jut, hogy elhagyhatónak tartsa a magánjogi studiumot s helyét a közjogi és közgazdasági tudományok hallgatása foglalja el. A közgyűlés ilyen értelemben határoz, mellőzvé a kollokviumi kötelezettséget.

Ünnepélyes aktus következett: a bölcsészeti fakultás első apostolainak, *dr. Fiók Károly* és *dr. Pap Károly* új tanároknak a felesketése. Ennek megtörténelével *dr. Fiók Károly* emelt szót, mondván, hogy midőn megválasztattak s a választásban megerősítették, szavok nem lehet egyéb, mint a hála szava a bizalomért. Mélyen érzik a feladat nagy jelentőségét. E percben a hagyományos mult vonul el szemök előtt s felmerül a jövő a jelszóval, mely annak zászlójára föl van írva. Aggódnak, ha valjon megfelelnek-e nagy hivatásuknak, amint akarnak s amint tőlök várják? De biztatja őket annak tudása, hogy mellettök áll bölcs vezetésével az egyházkerület. Ezzel a reménnyel, ilyen auspicium közt indulnak előre s kéri minden oldalról a szívélyes támogatást. *Gróf Degenfeld József* főgondnok válaszolt az elhangzott beszédre. Örömmel vette tudomásul, hogy magukat főiskolánk szolgálatára felajánlották. A két tudós tanárban a bölcsészeti fakultás előhírnökeit találta fel egyházkerületünk, melynek nevében melegen üdvözli őket s áldást kíván munkálkodásokra.

Sok, többnyire formalitást igénylő ügy láttatott

még el a közgyűlésen, minek eredményét nem lesz késő a majdan megjelenő jegyzőkönyvből tudni meg. Tudósítói feladatomban nem az volt most a célom, hogy minden pontról referáljak, hanem inkább az, hogy a fontosabb, elvi jelentőségű kérdések felett folytatott discussiót — habár halványan is — vázoljam s így némi bepillantást engedjek abba a hangulatba, mely a közgyűlési tagokat elhatározásaikban vezették. A közgyűlés csak a 3-ik napon ért véget.

R. S.

Roma locuta. A Sárospataki nagy per.

Arról a nagy fordulatról értesülünk, hogy a konventi elnökség kivette a tiszáninneri egyházkerület kezéből ezt a szerencsétlen pert és teljesítette közérdekből Zoványinak más bíróság delegálására vonatkozó kérelmét. És ez nem is történhetett másképp. Eltekintve az ügy meritumától oly súlyos hibák és tévedések történtek már a külső formákra nézve, a melyeket nem lehetett figyelmen kívül hagyni.

A nagy per folyamán az igazgatótanács tagjai részben minden forumnál szerepeltek. A beiktatás megtagadásánál, a kerületi gyűlés jeleneténél, a tényleges felfüggesztésnél és a Zoványi kérvénye elbírálásánál.

Súlyos formásértés a világi elök helyettes bevonása e dologba, a ki a felfüggesztő végzést mint bírósági elnök irta alá, holott a törvények értelmében a főgondnokhelyettes nem bírósági elnök is egyszersmind.

Az ügynek huzásából és halasztásából is csak a kerület érdekeltsege tűnt ki. A kerületi bíróság noha teljesen indokolatlanul elég statarialiter intézkedett elnöksége útján, mert a kerületi gyűlés alatt maga is ülésezett, még két hónap mulva sem tartotta szükségesnek összegyűlni, hogy a felfüggesztési végzés ügyében hozzá beadott fellebbezést elhíralja. Pedig a törvény szerint 30 nap alatt összekellett volna gyűlnie.

De legnagyobb botrány a felfüggesztési végzés indokolása, mely egyfelől a kerületi végzésre mint parancsra támaszkodik, másfelől pedig arra a gyűlöleles supoitiora, hogy Zoványi megzavarja tanártársai működését. De hát kik azok a tanárok, a kik ellene e cimen feljelentést tettek? Bármily ellentétek forogjanak is e karban, oda még nem sülyedt egy tanár sem, hogy ilyen denunciánsnak beálljon. S nincs is lehetősége tovább az ilyen tetemre hívásoknak. A bírói delegálással új fény derült ez ügyre és a per új folyamatba lépett. Mind a két fél nyugodtan várhatja a döntést, a boldog birtokosok is, mert ők a hatalomban vannak és szegény Zoványi is, mert a konventi végzés az ő erkölcsi rehabilitálása.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Megtévesztés.** Még erősebb szót is használhatnánk annak az eljárásnak jellemzésére a hogy gróf Apponyi Albert válaszáat a Bozóky ismert interpellációjára megadta. A miniszter dicsekedve említette fel, hogy hány prot. tanárt nevezett ki, de a mint mult számunkban is közöltünk, (a statisztika csalafintasága) elhall-

gatta, hogy e kinevezések nem az állami gimnáziumokhoz, hanem az államsegélyes prot. iskolákhoz történtek. Nagy méltóságú miniszter ur ez egész más dolog. Szerencsére nem tartunk ott, hogy a mi tulajdon tanintézeteinkhez is más vallásukat nevezhessenek. Nem is erről volt szó, hanem arról, hogy miniszter az állami iskoláknál a népiskoláktól fel az egyetemekig nem a képességet, hanem a vallást tekinti és előszeretettel jezsuita pártfogoltakat nevez ki. Erre az állításra pedig nem válasz a prot. iskolákhoz szerződészerűleg kinevezni tartozott tanárok számának előtérbe állítása, hanem a dolog megkezdése és az ország megtévesztése. Szívesen elhiszük hogy ezt a miniszter nem készakarva tette, de fel kell említenünk, hogy megtette és még azt is hozzá kell tennünk, hogy saját embereitől kapott téves információ alapján tette. De ki volt hát az a vakmerő a ki saját miniszterét is így kompromitálta És ezt az országos botrányt előidézte? Ugy értesülünk, hogy Barkóci miniszteri tanácsos, kit Lukács Béla tett meg a derék Hómann helyére a középiskolák referensévé. Gyűlöletből a gyűlölet emberét. De éppen azért kell eltávolítani e férfit, a ki az állami közoktatás ügyének nem barátja, aki magas hivatalában gonosz dolgot mivel. Gróf Apponyi pedig értse meg, hogy az ilyen válaszok miatt nem hiszünk neki és az ilyen emberek miatt vagyunk kénytelen ellene s politikája ellen védekezni.

— † **Révész Balintné** Medgyaszai Juliánna. Meghalt tehát az imádkozó nagy püspök özvegye is tisztességes vénségben 81 éves korában az étellel megelégedvén. Meghala és eltemették övéinek (a kik között a mi Medgyaszai Gyula paptársunk is vagy), a gyülekezetnek, ismerősöknek és a kollégiumnak részvétele mellett dec. hó 10-ik napján. Szépen énekelt koporsója felett a főiskolai kántus, busan kongtak végső tisztességtételén a harangok, midőn megtéreda, hol szerettei porladoznak, a két gyermek és a férj, kinek emléke ma is él imádságos könyveiben, alapítványában és sziveinkben. 20,000 koronát rendeltek jótékony célra, 10,000-et az egyetemre, 10,000-et ösztöndíjalapul. Legyen emlékezetök áldott.

— **Vizsgák.** A lelkész és tanítóképeségi vizsgák dec. 17-dikén veszik kezdetüket. A pótló és javító tanítói vizsgák dec. 19-én kezdődnek Debrecenben. A pótló és javító érettségi vizsgák pedig ez évben kerületünk összes gimnáziumi részéről dec. hó 21-étől kezdve Szatmáron fognak megtartatni.

— **A magyar izségi orgona.** Az ultramontán lapok dicsekedtek vele, hogy Debrecenben egy ref. nő 2000 koronát hagyott a kath. templom orgonájára. Fájdalom ez csakugyan megtörtént nálunk, a hol a mivelt urinók által sürgetett Vasárnap d. e. 11 óras istentisztelet ma is csak kegyes óhaj s a hol a hivek egy része a presbyteriummal, a presbyterium a tanítókkal hadi lábbon állanak. Azonban a jó vidék helyre pótolja a mi fogyatkozásainkat is és a felső zempléni egyh. megyében fekvő *Magyar izsében* éppen egy kath. urinó neve özv. *Záborszky Vincéné* állított díszes orgonát a ref. templomba. A gyülekezet papja Tomory Pál, Hubay Bertalan (az ünnepi szónokok, pedig fogadják szerencsekívánatainkat a többi paptársaikkal együtt, mint a kik a más vallásuk között is áldozatkész hivatást tudnak szerezni a kis magyar egyházak ügyének. Ugy fénylik a ti világosságotok.

— **A szatmári ref. egyház ünnepe.** Régen készült a fényes multu és nevű szatmári ref. egyház 100 éves templomának megújításához s ez alkalomra szerzett remek új orgonájának beállításához. Vezetői buzgólkodása, különösen *Biky Károly* esperes lelkésznek fáradozása, egyeseknek áldozatkész közreműködése után elérkezett a nagy nap és meg is szólalt f. hó 8-án a szép új orgona, melynek hallatára az ünnepély fényének emelésére közelből és távolból sereglettek össze Szatmár hű fia, a város, kerület egyházak lelkészei, több gondnok és esperes és azok élén az egyházkerület főgondnoka *gróf Degenfeld József*. Az ünnepi beszédet, mely általános tetszést aratott a főjegyző tartotta. Volt minden a mi ez alkalommal szokásos: diszgyűlés és ünnepi lakoma is, melyen csak 73-an vettek részt, azok is jobbnaira a már megjelent notabilitások. Nem volna ezért teljes az ünnepély stb. lefolyásáról szóló tudósításom, ha kifejezést nem adnék azon közönynek, melyet egy a reform. egyház intelligentiája valamint polgársága nem különben Szatmárnémeti szab. kir. város társadalma a közebről való tüntető elmaradásával nyilvánvalóvá tett. Egy ilyen 100 éves templomi jubileumi lakomán Szatmáron százaknak kellett volna a közös ebéden részt venni és örülni! Mint igen öröndetes tény említem meg itt, hogy Tankócy Gyula Szatmárnémeti szab. kir. város agilis rendőrfőkapitánya a templom és orgonaavatás emlékére 150 drb. énekes könyvet és egy díszes szekrényt adományozott és helyeztet el a szatmári templomban a zsoldárok tartására. Szatmárhegy, 1907. év dec. 11-én. Makai Elek reform. lelkész.

— **Ki tanítsa az ágendásokat?** E kérdés felett rég napirendre tért a közvélemény s mindenütt a lelkészi hivatal jogköre és felelősége alá utaltatott ez a fontos feladat. Legtöbb helyen magok a lelkészek végzik az előkészítést, de a hol nem végzik, mert nem végezhetik, ott is a helyettök történt gondoskodás ennek ellátásáról azáltal, hogy általán rendeltetett a kofirmációi oktatást elvégző segédlelkészeknek vagy tanítóknak; csak itt Debrecenben van a miatt baj, hogy az egyház semmit sem akar fizetni e cimen tanítóknak; sem azt nem engedi meg, hogy azok az előkészítésért régi szokás szerint ajándékot fogadhasanak el. Sőt még a nem felekezeti iskolákban végzett vallástanítást is ingyen követelné a ref. vallású tanítóktól, van is emiatt per és kellemetlenség több mint elég. Ezeknek a során legfeltűnőbb Simon István debreceni tanítónak a megrendszabályozása, Simon István ez a nagy családú talpig becsületes, irodalmilag is jó nevű tanítónk mel-

lékfoglalkozásként a városi gazdasági ismétlő iskolában is tanítást vállalt. Ez ellen a presbiteriumnak nem is volt kifogása, mert a saját iskoláját a legszebb sikerrel vezeti. Felkerült azonban a vallástanítás kérdése, melyről a felekezetek tartoznak gondoskodni. A presbiterium e gondoskodást az esetleg mellékfoglalkozást nyert ref. tanítók kötelességévé kívánta tenni ingyen. Simon ezt nem vállalhatta és most a presbiterium lehetetlenné kívánja tenni, hogy a gazd. ismétlő iskolában taníthasson. Tisztelettel kérjük, hogy hová fog vezetni ez az eljárás s miért veszi ezt foganatba a debreceni egyház, melynek kell lenni pénzének, de van is a vallásos oktatás ellátására. S ha még nem volna is, 3 százalékos egyházi adójának nagyon kevés emelésével megszerezhetné e célra a fedezetet. A adó emeléséhez kell tehát folyamodni, ha e célra pénz nem volna és nem a perekhez és a tanítók zaklatásához, mely embertelen is, jogtalan is és célszerűtlen is. Hát a teljesen meddő és csaknem 30,000 koronányi adminisztratív kiadás apasztásával nem lehetne-e a bajon segíteni?

— **Karcagi református ifj. egyesület.** A karcagi főgymnázium református ifjúsága Fazekas Gyula főgymn. vallástanár buzgólkodása folytán megalakította a református ifj. egyesületet, amelynek egyedüli célja az evangéliumi alapon álló vallásos élet ápolása. Az egyesület minden második vasárnap délelőtt isteni tiszteletet tart a főgymnázium disztermében, mely alkalommal ének, ima, után bibliai magyarázat tartatik és vallásos költemények adatként elő. Az isteni tiszteleten a más vallású tanulók is részt vehetnek. Az ifj. egyesület rendezési munkáját minden osztályból választott két presbyter és egy egy diakonus végzi. Isten áldását kérjük az egyesület munkájára, kezdeményezőjére és tagjaira.

Egy ref. lelkész ünneplése. Lélekemelően szép ünnepély folyt le tegnapelőtt Konyáron Nagy Lajos lelkész, egyházkerületi tanácsbíró tiszteletére. Ugyanis az agg lelkész a lelkészi körbeli elnökségről lemondott és lelkésztársai küldöttségileg megjelentek nála, hogy rábírák a lemondás visszavonására. Miután azonban Nagy Lajos megmaradt elhatározása mellett, Veres Bálint hencidai lelkész átnyújtotta az ünnepeitnek örökös tiszteletbeli elnökké való megválasztásáról szóló jegyzőkönyvi kivonatot, amit a meghatottságtól remegő hangon vett át.

— **Megújított templom.** A kisujszállási református hívek temploma nagyobb javítás alatt állott és a javítás idején az Isteni tiszteletet a városházán majd a főgymnázium disztermében tartatott meg. A csinosan elkészült javított templomot December 1-én vették használatba a mikor is a hívek serege megtöltötte azt. Nagy István lelkész tartotta az alkalmi beszédet.

— **A katolikus sajtóegyesület céljaira** ez időszerint 36.332 k. 46 fill. gyűlt össze s amint halljuk az egyesületnek 800-nál több tagja van máris, pedig az agitáció még megsem indulhatott minden erővel, hiszen az egyesületnek sem jóváhagyott alapszabályai, sem mozgalmat vezető irodája nincsen még ez időszerint. Ha mindez meg lesz, akkor kezdődik a sajtóiroda céljaira való agitálás tulajdonképen. A „Magyarok Nagyasszonyá”-hoz címzett s a jövőben felépítendő fővárosi katolikus templom alapjára összesen 27.931 korona

gyűlt egybe. Szóval a klerikális tábor szépen szervezkedik és nyomul előre minden téren.

— **Ref. ifjúsági gyülekezet Debrecenben.** A debreceni ref. főgymnasiumban ez évben ismét megalakult az ifjúsági gyülekezet. Ezelőtt 7 évvel alapította azt S. Szabó József vallástanár, az ifjúság hitének, protestáns meggyőződésének és öntudatának ébrentartására és öregbítésére. Azóta a vezető tanár és az ifjúság egyaránt buzgólkodnak a kitűzött cél, a szeretet, munkálásában. Ez évben 192 taggal alakult meg a gyülekezet, előjárói lettek, kik az összejöveteleket előkészítik s a szellemi működésre felügyelnek: Huszár Gyula és Tóth János 8. o. tanítók. Presbyterek, kiknek kötelességük a tagok körében jelentkező hibák, kihágások szemmel tartása s ezekről a keresztyéni fegyelmet gyakorló gyülekezetnek jelentés tétel: Major János, Kovács Elek 8, Görgey Márton, Tibay Ferenc 7, Karácsony Sándor, Ménes Lajos 6, és Német István, Török István 5. o. tanítók, míg az anyagi ügyeket kezelők, a diakonusok: T. Nagy Barna és Kovács Vencel 8. Kuzsi Mihály, Szele György 7, Rácz István, Osváth László 6, Szoboszlai Sándor és Orosz István 5. o. tanulók. A gyülekezeti összejövetel vasárnap délelőtt vannak, melyeket a vezető tanárral együtt a tagok nagy szorgalommal látogatnak. Az összejöveteli óra énekkel és imádsággal kezdődik, azután egyik tag bibliát magyaráz majd egy szavaltat és felolvasás után ismét imával és énekkel végződik. Mindezeket a gyülekezet tagjai a vezető tanár szíves utmutatásai szerint dicséretes buzgalommal végzik. A diakonusok serkentésére begyűlt adakozásából részint saját szükségleteit látja el, nevezetesen lapokat járát s könyvtárát gyarapítja, részint pedig tőle telhetőleg a szegény egyházakat segítyezi a gyülekezet. Már ez évben is a templomot építő, leégett kolozs-borsai egyház számára 34 kor. 72 fillért gyűjtött és küldött el a gyülekezet.

— **Magyar templom felszentelés Amerikában.** Az amerikai magyar református egyházmegyéhez tartozó alpai gyülekezet a múlt hóban szentelte fel új templomát. A templom előtt Kozma József perthamboyi lelkész mondott beszédet és kinyitva a templom kapuit, a kulesokat átadta a gyülekezet lelkészének, Nánássy Lajosnak. A szépen feldíszített templomban Bede László konventi kiküldött felszentelő imádságot mondott. Nánássy Lajos prédikált, Borsos István utazó lelkész keresztelt. Erdélyi János south-bethlehemi lelkész esketett, Vajó Sándor trentoni lelkész pedig urvacsorát osztott.

— **Halálozás.** Lukács Antal borbatvizi ref. lelkész, gondnoksági elnök és takarékpénztári igazgatósági tag, életének 68-ik, szolgálatának 40-ik évében pár hónapi súlyos betegsége következtében meghalt. Neje, két férjezett lánya, fia és két unokája sirátja.

— **Szeretevendégség.** A múlt héten rendezték kisujszálláson az első szeretetvendégséget, melyre szép számmal jöttek össze. Mezőtúrról is voltak vendégek. Igen örvendünk a lelkek buzdulásának.

— **A Budapesti Református Ifjusági Egyesület** e hó 8-án tartotta évi rendes közgyűlését. A gyűlés után az egyesület tagjai a Kálvin-téri ref. templomba vonultak hálaadó istentiszteletre, melyen B. Papp István theol. akadémiai igazgató, az egyesület elnöke prédikált és Kónya Gábor, az ifjusági egyesületek országos utazó titkára beszédet tartott. Az előző napon, szombaton este 7 órakor a Lónyay-utcai főgymnázium nagytermében szeretetvendégség volt.

— **A Bethlen Gábor-Kör szeretetvendégsége.** A budapesti protestáns főiskolai ifjuság Bethlen Gábor-Köre nov. 24-én fényesen sikerült szeretet-vendégséget rendezett a Lónyay-utcai református gimnázium disztermében. A nagy termet és a két melléktermet a protestáns asszonyok és lányok bőkezűsége dusan terített asztalokkal töltötte be. A műsor az egész egybegyűlt közönség éneke nyitotta meg. Azután Gyökössy Endre dr. mondott bevezető imát, Gergely Antal lelkész bibliamagyarázata után Torday Géza, a kör elnöke megnyitó beszédében előadta a kör ez idei működését s hangoztatta nagyfontosságú intézményének, a szegénysorsu protestáns diákok számára létesített Bethlen Gábor Otthonának megállapítását. Nagy tetszést aratott művészi hegedűjátékával Némethy Ferenc. Gonda Irénke is sok tapsot kapott szavalatáért. A kör énekkarának éneke után Beöthy Zsolt dr. főrendiházi tag, egyetemi tanár mondott beszédet. Különösen a vallási türelmetlenségről szólott. A vallási türelmetlenség hazánkban soha sem fakadt magyar lélekből. Idegen elem volt az, a mely vallási türelmetlenséget szította. Az egybegyűlt közönség lelkes éljenzéssel fogadta Beöthy beszédét. Azután Santelli Oaola énekelt. Farkas Imre fölolvasása és Csikváry Ernő zongoraszáma után Nagy Ferenc lelkész imádsága befejezte az ünnepséget. A háromszáz embetnyi közönség egy zoltár eléneklése után hazatért. Az ünnepségnek anyagi sikere is nagy volt. A bevétel a kör segítő alapját növelte.

— **Vallásos estély.** A marosvásárhelyi ref. egyház immár 8-ik éve, az adventi idők beköszöntésével megkezdte heti vallásos estélyeinek sorozatát, mely egyúttal a megindítandó egyháztársadalmi munkának is egyik ága. A pénteki első esetén a 37. dics. 1. v. eléneklése után Tótfalusy József olvasott fel a ref. egyháztársadalmi élet megújításának célja és feladatai címmel. Dr. Szász Károly árvaszéki ülnök vallásos költeményeket olvasott, többek közt néhai apja s áldott emlékü püspökünk Szász Domokosnak első egyházába beköszöntő verses imáját, Biró András lelkész bibliát magyarázott. Az estély Benkő Viktor s. lelkész imájával s énekkel végződött.

— **Egyházi aranykönyv.** Szacsvey Sándor a Kolozsvár—monostori parokhiális kör számára építendő új ref. templomra 20,000 koronát adományozott. Ez a nemes lelkéről, bitbuzgóságáról és áldozatkészségéről ismert főur legutóbbi adománya méltó koronája annak a sok szép alapítványnak, melyet minden téren juttat egyházunknak és intézményeinek.

— **Az olvasókhöz.** Ezekben a nehéz időkben az egyházi és iskolai körök figyelmébe ajánljuk a *Debr. Prot. Lapot*, mely a jövő évben 28-ik évfolyamába lép s melyben bátor szókimondással harcolunk az evangéliom és a haladás szent ügyéért, a lelkészek és egyházak, az iskolák és tanítók jogos és törvényes érdekeiért, az Országos Lelkészegyesület nagy dolgaiért. Kérjük az előfizetések megújítását és az előfizetési pénzek minden halogatás nélküli beküldését. Kerületbeli kongruás lelkészek a szokott utalványozás alakjában fizethetnek ezután is. *Új előfizetők a még hátralevő ez évi számokat ingyen kapják.* Megsürgetjük egyúttal a nagy számu hátralékos tartozások (előfizetési pénzek, hirdetési díjak) beküldését is és tudatjuk, hogy a kiadóhivatal egyenként is megfogja keresni a hátralékosokat.

Pályázat.

A beregi reform egyházmegyében.

I.

A csonkapapi ref. rendes lelkészi állásra. Jövedelem kongrua alá felbecslés alapján: Lakás és belsőség használatán kívül 1600 korona, melyből lelkészi jövedelem kiegészítés 383 kor. 47 fill.

A hivatal 1908 év február 1-én elfoglalandó.

A megválasztott lelkész az egyházmegyei szabályzatban megállapított beruházásokat szintén szabályszerűen megállapított értékben köteles megváltani.

A pályázati kérvények a II. t. c. 16 §. 3 pontjában meghatározott okmányokkal — főleg minősítvényvel felszerelve 1908 év január hó 2-ig Sütő Kálmán reform. espereshez küldendők be (Munkács posta Helyben Bereg m.)

II.

A márokpapi ref. lelkészi állásra.

Jövedelem lakás és belsőség használatán kívül kongrua felbecslés alapján 1600 korona, melyből lelkészi jövedelem kiegészítés 819 kor. 44 fill. A megválasztott lelkész az állást a választás megerősítése után azonnal tartozik elfoglalni.

A beruházásokat az e megyei szabály rendelettel megállapított módon és mértékben tartozik megváltani.

A pályázati kérvények az előirt okmányokkal (lásd II. t.-c. 16. §. 3 pontban) főleg minősítvényvel, az 1908. év január hó 2-ig Sütő Kálmán reform. espereshez (Munkács postahely Bereg m.) küldendők be.

Debrecen 1907. december hó 12-én.

A püspök helyett:
Dicsőfy József,
egyh. ker. főjegyző.

Tartalom-jegyzék: Jóslat. Szabolcska Mihály. — Az Országos Prot. Szövetség alapszabálytervezete. Ujabb megjegyzések O. R. L. E. ügyében. R. K. — Nesze semmi fogd meg jól. Pápay László. — Az állami kálvinista tanár. Figyelő. — Egyházkerületünk őszi közgyűlése. R. S. — Különlélek.

Felelősszerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

— **A Vasárnapi Ujság** december 8-iki száma szá-
Köztintezetek s egyetok Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg
stb. „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre négy
korona, a „Világkrónika“val együtt négy korona 80
fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivata-
lában (Budapest, IV. Egyetem-u. 4 szám.) Ugyanitt meg-
rendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a ma-
gyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Számos érdekes képet közöl az iparművészeti muzeum
amateur kiállításáról, a most elhunyt Szabó Niklósról,
Carlos portugail királyról, idős Lendvay Mártonról, a
Mikulás-vásárról, a magyar zene multjára vonatkozó ké-
pek, képek egy magyar madarásról stb. Szépirodalmi
közlemények: Mikszáth Kálmán és Pekár Gyula eredeti
regénye, Endrődi Sándor és Ady Endre verse, Bertha
Sándor visszaemlékezése Liszt Ferencre. Egyébb köz-
lemények: tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok:
Irodalom és művészet.

— **Aki** a liturgiai követelményeknek megfelelő
jutányos urasztali kelyhek, boroskancsók, keresztelő
készletek, oltári gyertyatartók és csillárok iránt érdek-
lődik, az forduljon Polgár Kálmán órás mester és egy-
házi szerelvény raktárhoz, (műhely, raktár és eláru-
sítás VII. Erzsébet-körut 29 sz.) A cégvezetőség nagy
képes album árjegyzéket minden érdeklődőnek ingyen
és bérmentve küld.

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető:

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg:

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette: **ZSILINSZKY MIHÁLY.**

Könyvtári felbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-
irathasonmással.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDŰS és SÁNDORTÓL Debreczenben

megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egy-
ház történelme című művet.

Előfizetési feltételek: Ezen mű ára 19 korona, fi-
zetendő 2 koronás egymásután következő havi részletek-
ben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű
vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedé-
kes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzá-
számításával, a postai megbízás útján bevonni. A rész-
letek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt meg-
szünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fi-
zetett részletek által még ki nem egyenlített része a kül-
deménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a
debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása
a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel meg-
rendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért,
fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi
részletekben Debreczen a Hegedűs és Sándor cég pénztáránál.

Lakhely és kelet: Sajátkezű aláírás:

Állás:

Az illetéki díjjegyzék 90 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást
kérünk.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem történe-
tének a vázolását tüzte ki feladatául ez az első
magyar protestáns egyháztörténet, amely
nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy
történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a po-
litikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns
egház, valamint a magyar nemzet változatos,
eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos
története sokszor egygye olvad a kettős küzdelem-
ben, mivel mindketiőnek ugyanazok voltak a ve-
zérei, harcosai, vértanui, azért sok helyen egyik
a másik nélkül meg sem érhető, Korszakos
jelentőségűvé avatja még ezt a munkát az a
tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi
protestáns egyház külső tejlődésének **történetét**
hanem a **belső életét** is felöleli, kiterjeszkedik
az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet
ismertetésére is, eminek révén joggal tarthatjuk
azt egy nevezetes történelmi korszak művelő-
déstörténetének is.

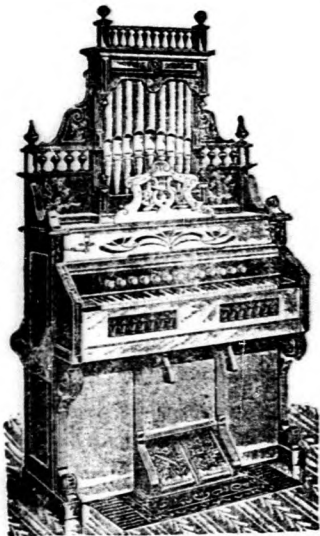
Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója
BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes **huros-, vonós- és fuvó-hangszer**eit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.



Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe **hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezeség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) **Tárogató**; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezeség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsősorú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más **Egyházi műveket** tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és **gyári áron**.

Anyakönyveket, artós j kötésben Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.
Kéziratok befoglalására **táblákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos és szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint **Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stílusban, levéltári irománytartó fedeleket**

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonárú gyáros debreceni fióktelepét saját szám-
lámra átvetem és azt **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes melegegedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** kitüntetni sziveskedjenek — **Debrecen, Hatvan-utca 5. szám.**
Elvállalok = **beton-munkát** cement és gramindelemű **betonmunkát** nittó lapokkai burkolást, fayence-lap burkolást, működő lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantyus betoncsövekkel, hidak és átérsek építését stb.



Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzeli egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitűnő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbolineum, fedéllackok stb.

Amerikai Cottage-szivőlegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körut 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól fölfelé.
Részletfizetések 8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
= 5 évi = jótállás.



Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik 13,000 törzsbetétre több mint 580,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 1.700,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Folyó évi december hó első felében fog megjelenni

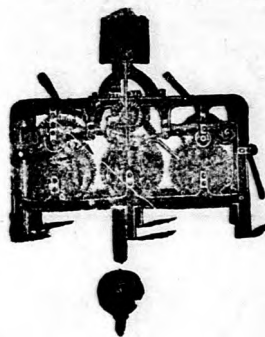
nagy protestáns képes theologiai könyvjegyzékünk

melyben nemcsak a könyvek címei, hanem azoknak részletes tartalomjegyzéke is teljességgel sorolva.

Felhívjuk ezen a maga nemében páratlanul álló jegyzékre a nagytiszteletű lelkészi kar szives figyelmét, melyet kívánatra ingyen és bérmentve küldünk meg.

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR
protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Toronyórák



palota-, városi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Baktai EGRY FERENCZ

== haragöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==



Ajánlja
haragöntő
mühelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bárminő sulyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elősmé-
== ró irat. ==



Novotny Antal

haragöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.



Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felsőrészükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modorok. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 467 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, szinre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját mühelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.